

УДК: 338.2:377.3: 378.1

О.М. Бородіна, д-р екон. наук, член-кор. НАН України
Інститут економіки та прогнозування НАН України

О.В. Риковська, канд. екон. наук
Інститут економіки та прогнозування НАН України

СОЦІОЕКОНОМІЧНІ ОРІЄНТИРИ У ФОРМУВАННІ НОВІТНЬОЇ СИСТЕМИ ЗНАНЬ В АГРОПРОДОВОЛЬЧІЙ СФЕРІ УКРАЇНИ

Окреслено особливості сільськогосподарської освіти та науки в аграрній сфері економіки України, розкрито сутність міжнародних підходів до сучасної оцінки сільськогосподарських знань, науки і технологій. З цих позицій обґрунтовано новітні орієнтири у формуванні вітчизняної системи знань для досягнення цілей сільського розвитку.

Ключові слова: агропродовольча сфера, нова система сільськогосподарських знань, соціоекономічна сутність освіти і науки.

Вступ. Трансформація аграрного сектору економіки України, яка здійснювалася під тиском ідей лібералізму, запровадження ринку землі, відстрочки вирішення соціальних проблем села, призвела до поширення екологодеструктивної, загарбницької політики великих корпорацій, перерозподілу активів на їх користь, поглиблення диспропорцій у розподілі доходів від сільськогосподарської діяльності та поширення бідності, пов'язаної з утратою майна і землі сільськими мешканцями. У порівнянні з неокласичною парадигмою соціоекономічна теорія наголошує на важливості соціальної справедливості поряд з економічною ефективністю. Соціоекономіка оперує категоріями психологічних вигод, емоційної безпеки, важливості збереження інституціональної цілісності як гармонізації інтересів усіх задіяних в економічному процесі сторін, значення моральних принципів організації ринкових відносин, які в кінцевому підсумку ґрунтуються на довірі і цілісності.

Постановка проблеми. Економічний розвиток, покладений в основу сучасних соціоекономічних трансформацій у розвинених країнах світу, вимагає пошуку нових підходів, застосування нових моделей, формування новітньої системи знань для отримання доброякісної, такої, що відповідає вимогам сьогодення, освіти. "Інтелектуальний потенціал нації, якісна і доступна освіта, що формує його, стають найважливішими передумовами економічної та політичної стабільності держави, могутніми чинниками її конкурентоспроможності у світовій спільноті" [1, с. 80].

В економічно високорозвинених країнах освіта виступає як один із головних факторів соціально-економічного прогресу. Так, провідні американські вчені Дж. Грейсон і К. О'Делл стверджують: "Освіта прямо пов'язана з конкурентоспроможністю. Жодне суспільство не може мати високоякісну продукцію без відповідної сировини. Освіта формує "людський капітал", який, поєднуючись з "фізичним капіталом", дає збільшення продуктивності і якості. Це було істиною завжди, але вдвічі вірно для глобальної, технічно складної економіки" [2, с. 108].

На даний час в Україні сформовано потужний освітній потенціал. Це підтверджується даними, наведеними у доповіді "Реальне багатство народів. Шляхи до розвитку людини" (2010 р). Згідно з рейтингом глобального Звіту ПРООН Україна посідає 69-е місце серед 169 країн та вважається країною з високим рівнем розвитку людського потенціалу. Освітній рівень як складова має суттєво вищий рейтинг (21-е місце) [3]. Ці показники стосуються всього населення. Сільські жителі при цьому мають нижчий рівень освіти.

За даними вибіркового обстеження умов життя домогосподарств у 2009 р. в сільській місцевості, 46,8% селян отримали повну середню освіту, вищою освітою всіх рівнів оволоділи близько 22% селян (рис. 1а, 1б). Майже чверть дорослого сільського населення має в тому числі і професійно-технічну освіту. Лише 1,7% населення старшого за 15 років не мають початкової освіти. Існують певні гендерні відмінності в отриманні селянами освіти. Серед жінок більше високоосвічених спеціалістів, натомість у 2,3 рази більше чоловіків оволоділи спеціальною освітою в межах професійно-технічних училищ.

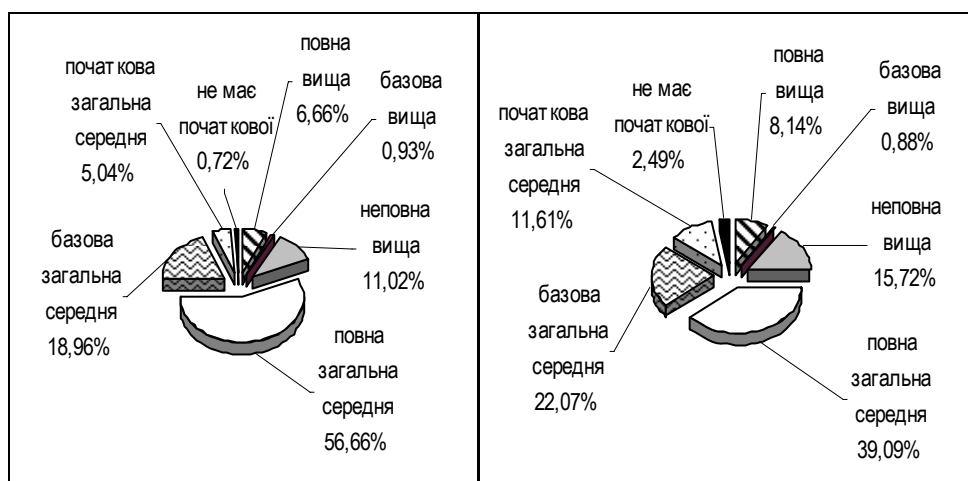

Рис. 1а. Рівень освіти чоловіків у сільській місцевості

Рис. 1б. Рівень освіти жінок у сільській місцевості

Джерело: за даними вибіркового обстеження умов життя домогосподарств у 2009 р.– К. : Держкомстат, 2010.

Позитивним у цьому процесі є прагнення сільських мешканців до набуття освіти аграрного спрямування, з одного боку, і підтримка державою цих прагнень, з іншого. Державне фінансування закладів освіти, підпорядкованих Міністерству аграрної політики і продовольства та іншим міністерствам і відомствам, суттєво відрізняється. Навчання студентів у закладах I–II рівнів акредитації, підпорядкованих Мінагрополітики і продовольства, на 64% фінансується з державного бюджету, III–IV рівнів – на 41,9%. У навчальних закладах інших міністерств і відомств за рахунок державного бюджету навчаються 36,5% студентів I–II рівнів акредитації та 34% студентів III–IV рівнів акредитації [4].

Однак держава, беручи на себе фінансові зобов'язання щодо підготовки спеціалістів-аграрників, не створює умови для ефективної реалізації здобутих знань, навичок у сільській місцевості. Не маючи зобов'язань перед державою та матеріальної мотивації (заробітна плата в сільському господарстві найнижча серед інших галузей економіки), значна частина випускників, особливо ВНЗ III–IV рівнів акредитації, переходять в інші сфери діяльності, шукаючи сприятливіші умови капіталізації людського потенціалу. Тобто аграрна освіта формує людський капітал для інших галузей економіки.

Разом з тим за формальною ознакою визначення рівня освіти через кількість років навчання освітній потенціал селян досить високий. Але, зважаючи на нинішню вікову структуру сільського населення (неухильне збільшення чисельності осіб старшого віку), варто припустити, що значна частина знань отримана за радянських часів і ці знання відповідають вимогам планової економіки, притаманної командно-адміністративній системі. Таким чином, бракує нових знань, нового досвіду і постає проблема організації нових форм навчання.

У країнах з розвинутою ринковою економікою існує прямий зв'язок між рівнем освіти людини і доходом, який вона отримує. У сільській місцевості дохід майже не залежить від рівня освіти людини. Це підтверджується розрахованими коефіцієнтами парної кореляції, що становили від 0,15 до 0,31 у різних регіонах країни. Тобто здобута вища освіта не гарантує поліпшення життєвого рівня особистості і, враховуючи нинішній стан розвитку сільського господарства та сільської місцевості, не впливає на покращення життєвого середовища селян. Однією з головних причин цього є невідповідність якості отриманої освіти сучасним соціально-економічним перетворенням.

Для забезпечення конкурентоздатності економіки, інноваційного розвитку кожної її галузі потрібно мати потужний науковий потенціал. Координаційним центром аграрної науки є Національна академія аграрних наук України (НААНУ), яка має достатній потенціал наукового забезпечення розвитку агропродовольчого сектору. Вона об'єднує 95 дійсних членів (академіків), 111 членів-кореспондентів, 58 іноземних та 24 почесних членів. Науковий потенціал Академії становить 71 наукова установа, в тому числі

11 – національних наукових центрів, створених на базі провідних наукових установ, 52 інститути і Державна наукова сільськогосподарська бібліотека, 3 державні обласні і 4 галузеві дослідні станції. Крім того 44 дослідні станції, філіали та інші науково-дослідні установи знаходяться в підпорядкуванні інститутів і центрів.

У наукових установах Академії, за даними 2009 р., працювали 5564 наукових співробітники, з них 382 доктори наук і 1973 кандидати наук [5]. Щорічно збільшується кількість захищених докторських і кандидатських дисертацій. У 2009 р. захищено 23 докторських і 208 кандидатських дисертацій за 32 спеціальностями в галузях сільськогосподарських наук [6, с. 30–31].

Обсяги фінансування наукових досліджень, хоч і залишаються нижчими, ніж у провідних країнах світу, все ж постійно зростають. Загальний обсяг запланованих асигнувань Академії аграрних наук з державного бюджету у 2009 р. становив 514 952,0 тис. грн, що становить 13% фінансування наукових досліджень взагалі [7]. Загальний обсяг бюджетного фінансування на одного працівника в наукових установах НААН у 2009 р. становив 29,6 тис. грн.

Незважаючи на досить потужний науково-освітній потенціал, інноваційність аграрної науки і освіти залишається вкрай низькою. Це складна та міждисциплінарна проблема, підхід до вирішення якої має орієнтуватися на сучасні глобальні соціоекономічні виклики, серед яких найсуттєвішими є такі:

- соціально-економічні проблеми і політичні невизначеності, що спричиняють соціальні конфлікти та протистояння в розподілі прав власності та користування земельними ресурсами;
- невизначеності в можливостях сталого вітчизняного виробництва достатньої кількості продуктів харчування й забезпечення їх доступності для широких верств населення;
- невизначеності відносно коливань світових цін на продовольство;
- зміни в економіці енергоспоживання, обумовлені нарощенням споживання біологічного палива;
- поява нових сфер економічної діяльності і конкурентів у боротьбі за природні ресурси;
- збільшення кількості хронічних захворювань, частково обумовлених поганою якістю продуктів харчування, а також недостатньою продовольчою безпекою;
- поточні, середньострокові та довгострокові кліматичні зміни, які породжують ряд суттєвих невизначеностей у виробництві, доступності та якості продовольства;
- зміни екологічної ситуації й зростаюче усвідомлення відповідальності за підтримку глобальних екосистем.

Міжнародна практика. У 2002 р. Світовий банк, Продовольча і сільськогосподарська організація ООН (ФАО) виступили ініціаторами процесу глобальних консультацій з метою проведення міжнародної оцінки сільськогосподарських знань, науки і технології та їх відповідності сучасним викликам. Процес роботи над зазначеною міжнародною оцінкою відбувався за участю широкого кола учасників з використанням інформації, інструментів і моделей, що базувалися на різних парадигмах знань, включаючи місцеві і традиційні знання. Результати роботи після широких консультацій та міждержавних узгоджень були представлені на Міжурядовій пленарній нараді у 2008 р. і оприлюднені у Міжнародній доповіді про стан справ і перспективи сільськогосподарської науки [8]. У цьому документі варіанти оцінок в таких сферах, як наука і техніка, нарощування потенціалу, інститути і політика, а також інвестиції, проводились на основі інформації, отриманої у процесі аналізу даних за останні 50 років та прогнозних оцінок певних альтернатив майбутнього аграрного розвитку до 2050 р.

З урахуванням того, що соціоекономічні проблеми (голод, бідність, обмеженість джерел доходів) у сільській місцевості загострюються, особлива увага була приділена нинішньому стану справ, проблемам і потенційним можливостям перенацілити нинішню систему знань, науки та технологій на поліпшення стану широких верств сільського населення, особливо фермерів та зайнятих в особистих селянських господарствах, жінок, найманих сільськогосподарських працівників та інших сільських жителів з обмеженими ресурсами. Дослідження фокусувалося на ключових питаннях для розробки політики і забезпечення аналітичною інформацією директивних органів, що мають справу з неоднозначними поглядами на такі спірні питання, як наслідки зростання продуктивності сільського господарства і розвитку біоенергетики для навколишнього середовища, вплив трансгенних культур на навколишнє середовище і здоров'я людей, доступність продовольства і цін на нього в довгостроковій перспективі і, нарешті, наслідки зміни клімату для сільськогосподарського виробництва.

Базуючись на основних ідеях цього документа, для пом'якшення реальних соціоекономічних та екологічних загроз українському селу, сільським громадам, водним ресурсам і біорізноманіттю в умовах інтенсифікації сільськогосподарського виробництва в великих земельних, корпоративних структурах визначено основоположні напрями змін у системі сільськогосподарських знань, які створять передумови для спрямування сільського господарства України на досягнення цілей економічного розвитку.

Новітня система сільськогосподарських знань соціоекономічного спрямування. Звичайно, нові знання самі по собі не можуть вирішити сучасні проблеми, викликані складним комплексом політичних, економічних і соціальних чинників та зумовленою ними урбанізацією, зростанням нерівності, посиленням міграційних потоків, глобалізацією, глобальними змінами клімату, погіршенням стану навколишнього середовища, орієнтацією на використання продовольства для біопалива. Проте нові знання можуть внести

вагомий внесок у досягнення цілей соціоекономічного розвитку за рахунок сільського господарства, тобто забезпечити сталий сільський розвиток в умовах нарощування обсягів сільськогосподарського виробництва. Реалізація цього складного завдання вимагає визнання багатофункціонального характеру сільського господарства.

Основні соціоекономічні проблеми на сучасному етапі, які багатофункціональні сільськогосподарські системи ставлять перед системою сільськогосподарських знань, поєднують: бідність і рівень життя; продовольчу і екологічну безпеку; здоров'я і харчування; соціальну справедливість.

Бідність і рівень життя. Одним з важливих шляхів підвищення рівня життя сільського населення є розширення доступу селян до землі й економічних ресурсів, до місцевих, міських й експортних ринків, що приносять прибуток, а також збільшення доданої вартості, створюваної фермерами й найманими сільськогосподарськими працівниками на місцях їх проживання.

Продовольча безпека. Стратегії забезпечення продовольчої безпеки вимагають поєднання різних підходів, у тому числі розробки методів управління запасами продовольства, ефективних методик збору і передачі інформації про ринок, а також систем раннього попередження змін на ринку, їх систематичного моніторингу. Заходи сприяння виробництву створюють умови для продовольчої безпеки, однак їх варто розглядати в комплексі із заходами щодо забезпечення доступу населення до продовольства (за рахунок власного його виробництва, обміну й права на його одержання із суспільних фондів), а також здатністю людей засвоювати отримані поживні речовини (за рахунок необхідного доступу до води й каналізації, а також за рахунок правильного харчування й інформації про поживну цінність продуктів), що, у цілому, і забезпечує продовольчу безпеку.

Екологічна безпека. Підвищення екологічної безпеки й підтримка продуктивності сільського господарства має здійснюватися методами, спрямованими на захист бази природних ресурсів та екологічне господарювання сільськогосподарських виробників. До числа можливих варіантів нової системи знань належать підвищення ефективності використання поживних речовин, енерго-, водо- і землекористування, поглиблене розуміння динаміки взаємозв'язків між ґрунтом, рослинами й водою, підвищення рівня диверсифікованості селянських господарств, підтримка агроекологічних систем і більш інтенсивного захисту біорізноманіття, використання як оброблюваних, так і необроблюваних земель, сприяння безпечному тваринництву, лісокористуванню й використанню рибних ресурсів, розширення обсягу знань про агро-екологічне функціонування зон вирощування різних сільськогосподарських культур і життєвого природного середовища, боротьба із впливом сільського господарства на зміну клімату і пом'якшення негативного впливу зміни клімату на сільське господарство.

Здоров'я й харчування. Взаємозв'язок між здоров'ям, харчуванням, сільським господарством і системою сільськогосподарських знань є очевидним.

Щоб виявити напрями використання нових знань для зміцнення продовольчої безпеки, нешкідливості харчових продуктів, зниження ступеня поширеності ряду інфекційних захворювань і хронічних хвороб, а також скорочення впливу шкідливих факторів на виробництві й кількості нещасних випадків потрібні широкі, комплексні підходи. Поєднання досягнень сільського господарства, ветеринарії, безпечних технологій виробництва продукції рослинництва і тваринництва можуть сприяти запобіганню суспільним втратам, пов'язаним з поганим станом здоров'я, так само як і сприяти продовженню терміну життя українців.

Соціальна справедливість. Середовище, в якому офіційна наука й технології та місцевий досвід і традиційні знання розглядаються як складові єдиної національної системи сільськогосподарських знань, може забезпечити рівноправний доступ до технологій для більш широких кіл сільськогосподарських виробників і користувачів природних ресурсів. Для створення різного роду партнерств у сфері накопичення знань необхідні ініціативи в галузі науки на рівні вищих навчальних закладів і дослідницьких інститутів. Щоб знання сприяли підвищенню соціальної справедливості, потрібні інвестиції в розширення доступу селян й іншого сільського населення до професійної, неформальної й формальної освіти.

Таким чином, науковий пошук має зводити воедино наукові дослідження у сферах, які зараз розглядаються ізольовано, але взаємозв'язок яких має критично важливе значення: сільське господарство, бідність, голод, здоров'я, природні ресурси, екологія та справедливий доступ всіх верст населення до результатів економічного зростання. На наше розуміння, така конвергенція схематично може бути представлена у вигляді трикутника, який включає досягнення багатоаспектних завдань у забезпеченні населення продовольством, безпечним для споживання і здоров'я, та біоенергією за умови збереження навколишнього середовища і поєднує міждисциплінарні знання у сфері сільського господарства та природокористування, суспільних наук (рис. 2).

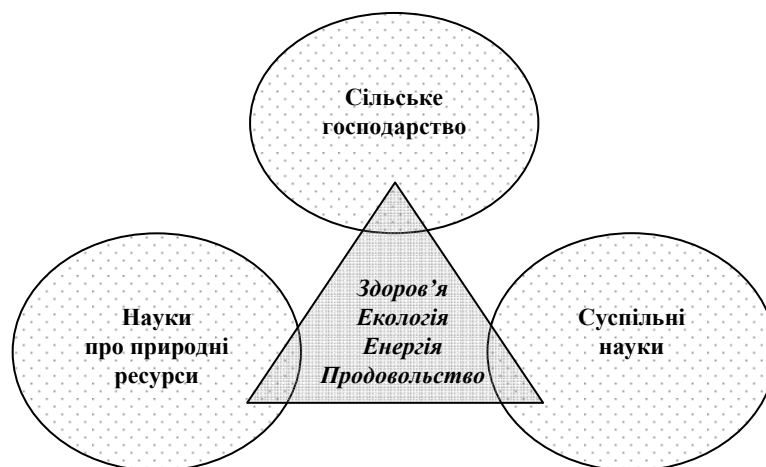

Рис. 2. Суміжні сфери наукових знань та їх міждисциплінарне поєднання

Пріоритетні сфери нових знань. На основі міжнародної оцінки сільськогосподарських знань, науки і технології у їх відповідності сучасним викликам слід переглянути основні напрями вітчизняних наукових досліджень, освітніх програм і визначити найбільш пріоритетні сфери нових знань: біоенергетика; біотехнології; зміна клімату; здоров'я людини; раціональне використання природних ресурсів; торгівля й ринки; традиційні й місцеві знання та інновації в рамках громад, а також зайнятість жінок і їх роль у сільському розвитку.

Біоенергетика

Поняття біоенергетики включає в себе традиційну біоенергетику, біомасу, використовувану для виробництва електроенергії, світла й тепла, а також рідке біопаливо першого і другого покоління. Економічні основи, позитивні й негативні наслідки соціального та екологічного характеру тут досить різні й залежать від джерел біомаси, застосовуваної технології переробки й місцевих умов.

Біотехнології

Біотехнології – це масштабне поняття, що стосується маніпуляцій з живими організмами, і воно містить у собі широкий спектр напрямів діяльності, від звичайних технологій бродіння й вирощування рослин та тварин до останніх нововведень у сфері вирощування живих тканин, опромінення, роботи з геномами й використання біохімічних маркерів у селекції й розведенні, що допомагають збільшити обсяги продукції, отриманої шляхом природного відтворення. До числа новітніх біотехнологій (сучасної біотехнології) належить і використання видозмінених штучним шляхом ДНК або РНК.

Зміни клімату

Зміни клімату відбуваються в умовах, коли зростає попит на продукти харчування, корми, сировину і паливо, що може спричинити незворотні негативні впливи на природні ресурси, які становлять основу сільського господарства. Взаємозв'язок між зміною клімату й сільським господарством має два вектори: сільське господарство за низкою найважливіших напрямів сприяє зміні клімату, а зміна клімату відбивається – як правило, негативно – на сільському господарстві.

Здоров'я людини

Незважаючи на очевидні й складні зв'язки між здоров'ям, харчуванням і сільським господарством, поліпшення стану здоров'я населення не становить очевидних цілей сільськогосподарської політики. Однак виробництво і споживання сільськогосподарської продукції можуть вплинути на цілий спектр проблем здоров'я людей, таких як незбалансоване харчування, хронічні та інфекційні захворювання, безпека продуктів харчування, тривалість життя, а також гігієна навколишнього середовища й праці.

Раціональне використання природних ресурсів

Природні ресурси й, у першу чергу, ґрунт, вода, рослинний і тваринний світи, рослинний покрив, поновлювані джерела енергії, клімат і послуги

екосистем є тим фундаментом, на якому діють системи сільського господарства та ґрунтується екологічна стійкість в інтересах майбутніх поколінь. Інтенсифікація сільськогосподарського виробництва на базі корпоративних структур в Україні орієнтується на зростання продуктивності, а не на інтеграцію раціонального використання природних ресурсів і продовольчої та харчової безпеки. Нові знання мають забезпечити системно орієнтований підхід, оскільки в його рамках можна вирішувати серйозні проблеми, пов'язані зі складністю харчового ланцюга й інших виробничих систем у різних екологічних умовах.

Торгівля й ринки

Першочерговим завданням для всіх країн світу є проведення цілеспрямованої політики щодо ринків і торгівлі з метою нарощення потенціалу сільськогосподарських систем у сфері сприяння не тільки експортній діяльності, а й зміцненню продовольчої безпеки, максимальному посиленню екологічної сталості й допомоги дрібним сільськогосподарським виробникам у підвищенні їхньої прибутковості, щоб на основі цього сприяти скороченню бідності.

Традиційні знання, місцевий досвід, інновації на базі громад

Традиційні знання й місцевий досвід являють собою великий шар накопиченого практичного знання й потенціалу виробництва знань, необхідного для забезпечення сталого нарощення виробництва і сільського розвитку. Традиційні знання, самобутність господарювання і практика формування сільських громад – це уособлення стилю життя, що сприяє збереженню і раціональному використанню екосистем. Місцевий досвід – це можливості й напрями діяльності сільських мешканців у сільських громадах.

Якщо система знань орієнтована одночасно на виробництво, прибутковість, послуги екосистем і характерні для конкретних районів харчові ланцюги, виникає необхідність об'єднання формальних і традиційних знань і місцевого досвіду.

Жінки у сільському господарстві

Нинішні тенденції у сфері лібералізації сільськогосподарського ринку і організації великотоварного виробництва в Україні поряд з посиленням уваги до екологічних проблем і проблем безпеки харчових продуктів обумовлюють необхідність ідентифікувати взаємозв'язок між гендерним аспектом і сільським розвитком. Частка українських жінок, зайнятих у секторі особистих селянських господарств, значна і продовжує зростати. Зважаючи на гендерні особливості в українському селі, значно вищий освітній потенціал жінок, їх внесок у загальну систему розвитку агросфери недооцінюється. Поряд із цим ефективні механізми залучення жінок в економічний розвиток села сприятимуть зниженню рівня бідності, відродженню традиційних знань та хліборобської культури. Таким чином, наукові засади гендерної рівності на селі мають бути представлені у вигляді структурованої системи поглядів та стратегій.

Висновки

Основна відмінна риса сучасних проблем в агропродовольчій сфері полягає у необхідності забезпечити продовольчу безпеку й джерела доходів у сільській місцевості в умовах концентрації виробництва, посилення влади корпорацій та погіршення екологічної ситуації як у сфері сільського господарства, так і за її межами. У зв'язку із цим необхідно переглянути роль сільськогосподарських знань у досягненні цілей соціоекономічного розвитку, екологічно безпечного підвищення продуктивності сільського господарства для забезпечення не тільки потреб у продовольстві та біоенергії, а й у створенні суспільних благ.

Науковий пошук має зводити воедино наукові дослідження в різних сферах, які зараз існують окремо і не можуть критично впливати на економічне зростання і вирішення соціальних проблем. Міждисциплінарні знання мають поєднати проблеми розвитку сільського господарства, охорони здоров'я людей, подолання бідності на селі, впровадження соціальних інновацій, нових технологій, раціонального використання природних ресурсів, екології.

Для розробки соціоекономічного підґрунтя розвитку й впровадження нових знань будуть потрібні нові організаційні підходи. Кардинальні зміни необхідні в частині не тільки технологій, а й політики, інститутів, потенціалу розвитку й інвестицій. У ході таких змін має бути забезпечено врахування і посилення уваги до багатофункціональності сільського господарства, яка забезпечує соціоекономічний характер розвитку сільськогосподарських систем у різних природно-кліматичних та екологічних умовах.

1. *Грішнова О.А.* Підвищення доступності та якості освіти як один із шляхів пом'якшення демографічної кризи в Україні / *О.А.Грішнова, В.П.Думанська* // Демографія та соціальна економіка. – 2007. – № 2. – С. 80–92.
2. *Грейсон Дж. К. мл.* Американський менеджмент на порозі ХХІ века : пер. с англ. / *Грейсон Дж. К. мл., О'Делл К.* – М. : Экономика, 1991. – 319 с.
3. Human Development Report 2010 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.hdr.undp.org/en/data/trends
4. Основні показники діяльності вищих навчальних закладів України на початок 2006/07 навчального року : стат. бюл. – К. : Держкомстат, 2007. – 176 с.
5. Звіт Української академії аграрних наук про використання коштів Державного бюджету України та результати наукової і науково-технічної діяльності за 2009 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.uaan.gov.ua/index-ua.php?CONTENT=zvit.html>
6. Атестація наукових і науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації в Україні у 2009 р. : матеріали ХІ Конференції Міжнародної асоціації державних органів атестації : довід. – К., 2010. – 76 с.

7. Закон про Державний бюджет України на 2009 р. // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2009. – № 20 ; № 21/22, ст. 269 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=835-17>
8. Agriculture at a Crossroads. The International Assessment of Agricultural Knowledge, Science, and Technology for Development (IAASTD): global report / edited by Beverly D. McIntyre [et al.]. – 2009. – 606 p.

Отримано 01.03.11

*Е.Н. Бородинна, д-р екон. наук, член-кор. НАН України,
О.В. Рыковская, канд. екон. наук*

**СОЦИОЭКОНОМИЧЕСКИЕ ОРИЕНТИРЫ В ФОРМИРОВАНИИ
НОВОЙ СИСТЕМЫ ЗНАНИЙ В АГРОПРОДОВОЛЬСТВЕННОЙ СФЕРЕ
УКРАИНЫ**

Раскрыты особенности сельскохозяйственного образования и науки в аграрной сфере экономики Украины, раскрыто сущность международных подходов к современной оценке сельскохозяйственных знаний, науки и технологий. С этих позиций обосновываются новые ориентиры в формировании отечественной системы знаний для достижения целей сельского развития.

Ключевые слова: агропродовольственная сфера, новая система сельскохозяйственных знаний, социоэкономическая сущность образования и науки.

*Borodina O.M., doctor of economy, corresponding member NAS of Ukraine,
Rykovska O.V., candidate of economic sciences*

**SOCIOECONOMIC DIRECTIONS IN THE FORMATION OF MODERN
KNOWLEDGE SYSTEM IN THE AGRICULTURAL FIELD OF UKRAINE**

Outlined the peculiarities of agricultural education and science sector of the economy of Ukraine, revealed the essence of modern international approaches to estimation of agricultural knowledge science and technology. From these positions proved the newest landmarks in the formation of the national system of knowledge to the objectives of rural development.

Key words: agrofood field, a new system of agricultural knowledge, socio-economic nature of education and science.